

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.243/2013/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Marjay Zsolt ügyvéd (címe) által képviselt. felperes neve (felperes címe) felperesnek - a Dr. H. A. jogtanácsos ügyintézője mellett a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Jogi Szolgáltatási Főosztálya (címe alatti székhelyű) által képviselt Magyar Állam alperes ellen kártalanítás megfizetése iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 2013. március 19. napján hozott, 6.P.22.393/2011/41. számú ítélete ellen az alperes részéről 42. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés és a felperes által Pf. 3. sorszám alatt benyújtott csatlakozó fellebbezése folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő:

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja; az alperes marasztalását a vagyoni kártalanítás tekintetében 9 803 504 (kilencmillió-nyolcszázháromezer-ötszáznégy) Ft-ra és annak az első fokú ítéletben megállapított kezdőidőponttól számított jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatára leszállítja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül fizessen meg a felperesnek 139 606 (egyszázharminckilencezer-hatszázhat) Ft másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy az 1 103 952 (egymillió-egyszázháromezer-kilencszázötvenkettő) Ft fellebbezési- és a 400 000 (négy százezer) Ft csatlakozó fellebbezési illetéket az állam viseli.

Egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyja.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s:

Az 19.....-én született felperes 1981. január 8-án orvosi diplomát szerzett a Orvostudományi Egyetemen, 1985. március 1-jén „hygiénikus orvosképző” továbbképzésen vett részt, majd 1986. május 27-én közegészségtan-járványtanból jó eredménnyel szakvizsgát, 1997 júniusában sikeres tisztiorvosi-, ezt követően pedig közigazgatási alapvizsgát tett. 2003. május 5. napja és 2003. június 16. napja között munkahigiénés szakemberképzés megnevezésű továbbképzésen vett részt, majd 2003. október 17-én megelőző orvostanból és népegészségtanból szakvizsgát tett, amelynek következtében a népegészségtan szakorvosa cím használatára vált jogosulttá.

1981 és 1991 között a Közegészségügyi- és Járványügyi Szolgálat vezetője volt, majd ezt követően a Megyei Közegészségügyi- és Járványügyi Állomás (később ÁNTSZ) városi intézeteiben dolgozott.

1978. november 4-én **Dr. R. P-el** kötött házassága 1985-ben felbontásra került; e házasságából 1979-ben "E" és 1982-ben "O" utónevű gyermekei születtek.

1987-ben házasságot kötött **H. G-el**, aki 2001-ben elhalálozott; e házasságából 1988-ban "P" utónevű gyermeke született.

Házastársa halála után alkalmoszerűen és kis mértékben, majd egyre fokozottabb mértékben italozni kezdett, ezért 2005-ben elvonókezelésen vett részt, ahol megismerkedett **Sz. T-vel**, akivel 2005-től élettársi kapcsolatban élt.

A felperes és élettársa kapcsolata 2005 és 2007 között harmonikus volt, azonban miután mindketten újra italozni kezdtek, kapcsolatuk konfliktuózus lett, s mind gyakoribbá váltak közöttük a tettelegességig fajuló viták és veszekedések, amelyek miatt a felperes 2007 nyaratól 2008 januárjáig több feljelentést is tett a rendőrségen, ám azokat utóbb visszavonta.

2008. január 24-én a felperes és élettársa ittas állapotban dulakodni kezdtek, s a felperes - jogos védelmi helyzetben cselekedve - több alkalommal megszúrta az élettársát, aki ennek következtében meghalt.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2008. november 12. napján hozott, 1.B.371/2008/21. számú ítéletében a felperest bűnösnek mondta ki emberölés büntetében, s ezért 7 évig tartó börtönbüntetésre ítélte.

A Debreceni Ítéltábla 2009. április 7. napján hozott, Bf.I.89/2009/4. számú hatályon kívül helyező végzése alapján a megismételt eljárásban eljáró Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2010. december 15. napján hozott, 3.B.362/2009/4. számú ítéletében a felperest bűnösnek mondta ki erős felindulásban elkövetett emberölés büntetében, s ezért 4 évig tartó börtönbüntetésre ítélte.

A másodfokú eljárásban eljáró Debreceni Ítéltábla 2011. május 26. napján jogerőre emelkedett, Bf.I.212/2011/4. számú ítéletével az első fokú ítéletet megváltoztatta és a felperest az ellene emberölés büntette miatt emelt vád alól felmentette.

A felperes 2008. január 24. napjától 2008. január 26. napjáig őrizetben, majd 2008. január 26. napjától 2010. december 15. napjáig előzetes letartóztatásban volt, amelyet a **x1**, a **x2**, a **x3**, az **x4** és a **x5** büntetés-végrehajtási intézetekben fogatosítottak.

A szülei kezdetben levél és telefon útján tartották vele a kapcsolatot, azonban amikor a bíróság a felperest első ízben bűnösnek mondta ki emberölés büntetében, az édesanyja minden kapcsolatot megszakított vele, s édesapja 2010. január 19-én bekövetkezett haláláról sem értesítette, így a gyászszertartáson sem tudott részt venni. Az édesapjával haláláig telefonon és 2-3 hetente levélben, a testvérével levél, telefon és csomagküldés útján tartott kapcsolatot.

Előzetes letartóztatása alatt csak "E" utónevű lánya látogatta, "O" és "P" utónevű gyermekei semmilyen formában nem tartottak kapcsolatot édesanyjukkal, ők a történetek miatt nehezteltek rá.

Felmentését követően "O" utónevű gyermekével és minimális szinten édesanyjával is rendeződött a kapcsolata, "E" utónevű gyermeke, illetőleg a testvére anyagilag is támogatták, s támogatják; "P" utónevű gyermeke kizárólag anyagilag segíti az édesanyját.

A felperesnek a..... Megyei Kormányhivatal munkáltatóval fennálló munkaviszonya 2011. január 31. napján közös megegyezéssel szűnt meg.

2011. április 14. napjától 91 napig napi 2028 Ft, ezt követően 2012. január 9. napáig napi 1560 Ft álláskeresői járadékban, majd 2012. január 16. napjától havi 22 800 Ft foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesült.

2011. szeptember 6. napján jogviszonya visszaállítása iránt kérelmet terjesztett elő **Dr. M. V.** megyei tisztifőorvosnál, aki 2011. október 4. napján arról tájékoztatta, hogy foglalkoztatására nincs lehetőség.

Előzetes letartóztatása megszüntetését követően előbb alatti, a görög katolikus egyháztól bérelt ingatlanban lakott, jelenleg a testvére házában él.

A felperesnél az előzetes letartóztatással részben - ki nem zárhatóan - összefüggésbe hozhatóan mozgásszervi megbetegedések (a csökkent folyadékfogyasztásra is visszavezethetően köszvény, valamint a menopauza utáni időszak mozgáshiányos volta, továbbá a kalcium- és D-vitaminhiányos táplálkozás miatt pedig csökkent csonttömeg) következtében 10%-ot meg nem haladó munkaképesség-csökkenés (8%-ot meg nem haladó össz-szervezeti egészségkárosodás) állapítható meg, amelyek definitíve nem gyógyíthatóak, ellenőrzést, s kezelést igényelnek.

A felperesnél kizárólag az előzetes letartóztatásra visszavezethető testi megbetegedés, károsodás nem alakult ki.

Dependens személyiségzavarban szenved, élethelyzeti és sorsdöntéseit, érzelmi életét, valamint kötődéseit alapvetően a függés szükséglete határozza meg. A 2008-ban bekövetkezett tragédia és a büntetőeljárás az egyébként is esékény önbecsülésében súlyos sérülést okozott. A pszichológiai tesztadatok alapján szóban erősebbnek, magabiztosabbnak és bizakodóbbnak mutatja magát, mint amilyen, valójában azonban a külvilágban bizonytalanul mozog, megküzdése erőtlen, alapvető lelki szükségletei realizálatlansága következtében frusztrált, lelkiismereti szorongás gyötri, önmagát megveti, érzelmileg elszigetelődött és kétségbeesett. E pszichés tünetek súlyos mértékben nehezítik és akadályozzák a mindennapi életvitelét.

Lelki alkátára (dependens személyiség szerkezetére), alkoholfüggőségére, tragédiával végződő párkapcsolatára és a büntetőeljárásra, továbbá jelentősnek mondható mértékben az előzetes letartóztatás során elszenvedett hátrányokra is visszavezethetően nála a lelki egészségét érintő károsodás alakult ki, amely elsősorban pszichológiai kezelést igényel,

szorongásai fokozódása esetén pedig gyógyszeres terápiára, illetőleg pszichiáter segítségére lesz szüksége.

Jelenlegi állapota nem végleges, abban javulás következhet be, azonban esetében az állapotrosszabbodás veszélye is fennálló.

Az előzetes letartóztatással részben okozati összefüggésben álló mozgásszervi megbetegedései, valamint pszichés károsodása nála együttesen mintegy 21 %-os mértékű munkaképesség-csökkenést, s mintegy 17%-os mértékű össz-szervezeti egészségkárosodást eredményeztek.

A felperes módosított kereseti kérelmében a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 582. §-ának (1) és (2) bekezdésére, 583. §-ának (1) bekezdésére és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 355. §-ának (1) és (4) bekezdésére alapítottan elmaradt jövedelem címén 9 231 104 Ft, elmaradt cafeteria-juttatás címén 572 400 Ft, álláskeresői járadék-különbözet címén 99 372 Ft vagyoni kártalanítás és 40 000 000 Ft összegű nem vagyoni kártalanítás megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes a kereset jogalapját, illetőleg összecszerúságát a vagyoni kártalanítás tekintetében 9 803 504 Ft-ig, a nem vagyoni kártalanítás vonatkozásában pedig 7 000 000 Ft-ig nem vitatta, ezt meghaladó részében pedig annak elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte.

Az első fokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék 2013. március 19. napján hozott, 6.P.22.393/2011/41. számú ítéletében kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 25 000 000 Ft nem vagyoni és 9 902 876 Ft vagyoni kártalanítást, valamint 9 902 876 Ft után 2011. november 17. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 300 000 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a 900 000 Ft összegű kereseti illetéket és 30 195 Ft szakértői díjat az állam viseli, továbbá kötelezte az alperest, hogy a Nyíregyházi Törvényszék Gazdasági Hivatalának felhívására fizessen meg 70 460 Ft szakértői díjat.

Indokolásában kifejtette, hogy a felperes az alperes által sem vitatott 9 231 104 Ft jövedelem- és 572 400 Ft cafeteria juttatás-kiesés mellett azért tarthatott még alappal igényt az álláskeresői járadék-különbözetre is, mert bár munkaviszonya közös megegyezéssel szűnt meg, de az előzetes letartóztatása megszüntetésekor még jogerős felmentő ítélettel nem rendelkezett, az első fokú ítélet pedig a bűnösségét állapította meg, így foglalkoztatására nem került volna sor, megélhetéséhez pedig valamilyen bevételre volt szüksége. Az álláskeresői járadék maximális összegét viszont azért nem kaphatta meg, mert a kérelem beadása előtti négy negyedévben járulékalappal nem rendelkezett, ez pedig okozati összefüggésben áll az előzetes letartóztatása elrendelésével.

Az ítélet meghozatalakor ár- és értékviszonyok alapján megállapított 25 000 000 Ft összegű nem vagyoni kártalanítás mértékét azzal indokolta, hogy a felperes által előzetes letartóztatásban töltött mintegy 35 hónap kiválóan hosszú időtartamnak minősül, s „a felperes előtte orvosi diplomával rendelkező, több évtizedet tisztiorvosként dolgozó

személyként folyamatosan önképzésben vett részt, ezért számára az általánosan elfogadott, közismerten az elzárásból eredő hátrányon túlmenően az elzárás elviselését tovább nehezítette, hogy el kellett viselnie azt a kulturális különbséget is, amely közte és zárkatársai között fennállt és a kényszerű összezárásból adódott."

„Bizonyítási eljárási cselekmények miatt több alkalommal került sor elszállítására, amely miatt rendszeres kulturális tevékenységbe, munkavégzésbe nehezebben integrálható, továbbá a kapcsolattartás a hozzátartozókkal ebből adódóan nehezebb, így a felperes szigorúbb fogvatartási körülményeket élt meg, mintha börtönbüntetést kellett volna töltenie, ezért a közismert hátrányokhoz képest ez is tovább nehezítette a szabadságkorlátozó intézkedés elviselését."

Mindemellett a felperes egészséghez való joga is sérült, mert a 21 %-os mértékű munkaképesség-csökkenését, illetve a 17 %-os mértékű össz-szervezeti egészségkárosodását eredményező mozgásszervi betegségeihez, illetve pszichés károsodásához az előzetes letartóztatása is hozzájárult, ahogy a csonttömeg csökkenése is - ugyancsak részben - az előzetes letartóztatásra és az ebből adódó mozgáshiányra vezethető vissza.

A lelki egészségét érintő károsodás meghatározó oki tényezője a lelki alkata, azaz dependens személyiség szerkezete, alkoholfüggősége, az ehhez kapcsolódó nehézségei, valamint a tragédiával végződő párkapcsolata és a büntető eljárás elszenvéde, azonban ahhoz az előzetes letartóztatás is hozzájárult. A törvényszék azt is figyelembe vette, hogy „börtönviseltség” ténye a felperes társadalmi megítélését mind a magánéletében, mind a munkavállalása során negatív irányban befolyásolja.

Az immateriális hátrányok között nyomatékosan értékelte, hogy a felperes szorosabb kapcsolatban állt az édesapjával, előzetes letartóztatása alatt az egyik lelki támaszát jelentette, ám nem vehetett részt az édesapja temetésén, sőt, még elhalálzásának a tényét sem tudta.

A családi kapcsolatai beszűkülése vonatkozásában akként foglalt állást, hogy azok nem állnak okozati összefüggésben az előzetes letartóztatással, s bizonyítottság hiányában nem tudta figyelembe venni a társadalmi kapcsolatai negatív irányban történő változását sem, ahogy a lakhatási lehetősége elvesztését sem értékelte immateriális hátránnyként, ugyanis néhai élettársával jogcím nélküli, jóhiszemű lakáshasználóként éltek a nyírbátori ingatlanban.

Megjegyezte, hogy azok a felperesi hivatkozások, miszerint a büntetés-végrehajtási intézetekből történő átszállításai részben indokolatlanok voltak, részben pedig ezek során embertelen körülményeket kellett elszenvednie, illetőleg előzetes letartóztatása alatt egészségügyi ellátása is hiányos volt, továbbá kulturálódási lehetőségei is jelentősen beszűkültek, s a részére küldött csomagok többször elvesztek valamint, hogy a kapcsolattartási idő olyan rövid volt, hogy édesapja **"E-ből"** nem tudott odautazni, az alperessel szembeni kártalanítás során nem, kizárólag az adott büntetés-végrehajtási intézet elleni kártérítési igényként érvényesíthetőek.

A perköltség viselésével kapcsolatos rendelkezését a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 81. §-ának (1) bekezdésére alapította, s arról - a felperes teljes személyes költségmentességének, továbbá az alperes teljes személyes illetékmentességének a tényét, valamint a kifejtett munkával arányban álló alperesi jogi képviselési tevékenységet is figyelembe véve - a 70 % - 30 %-os pernyertességi-pervesztességi arány alapján rendelkezett.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezést, a felperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő. Az alperes fellebbezésében az első fokú ítélet megváltoztatását és a felperesnek fizetendő nem vagyoni kártalanítás összegének 25 000 000 Ft-ról 11 300 000 Ft-ra történő leszállítását, a 99 372 Ft összegű álláskeresői járadék-különbözet megfizetésére irányuló kereseti kérelem elutasítását, s a felperes jogtanácsosi munkadíjából álló másodfokú perköltségében marasztalását kérte.

Fellebbezése indokai körében előadta, hogy a megítélt nem vagyoni kártalanítás lényegesen eltér a kártalanítási perekben kialakult egységes és következetes ítélkezési gyakorlattól (példaként említette a Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.21.381/2010/4. számú eseti döntését), az nem felel meg sem a mértéktartás, sem az arányosság követelményének, ezért az első fokú ítélet sérti a Pp. 206. §-ának (3) bekezdésében, a 221. §-ának (1) bekezdésében, valamint a Ptk. 355. §-ának (4) bekezdésében foglaltakat.

A törvényszék nem vette figyelembe, hogy a felperes által csatolt, pszichiáter szakorvos által 2012. január 31-én kiállított ambuláns lap szerint a felperes pszichésen panaszmentes, illetőleg, hogy a felperesnél kialakult lelki károsodás több tényező eredménye, amelynek meghatározó oka a felperes lelki alkata. Ugyancsak nem értékelte megfelelően azt az orvosszakértői megállapítást sem, amely szerint a felperes izületi gyulladásos megbetegedése az inaktivitással nem hozható okozati összefüggésbe, valamint a köszvény és a csökkent csonttömeg csak olyan módon hozható összefüggésbe az előzetes letartóztatással, hogy az „ki nem zárható.”

Alaptalanul vette figyelembe „többlétséreként” a felperes és a zárkatársai közötti, a kényszerű összezárásból adódó kulturális különbséget, ez ugyanis a fogvatartással köztudomásúlag együtt járó hátrány.

Jogszabálysértően vonta az immateriális hátrányok körébe az előzetes letartóztatás jellegéből adódó körülményeket, a bíróságnak ugyanis nem feladata annak a mérlegelése, hogy az előzetes letartóztatás körülményei mennyiben térnek el a szabadságvesztés körülményeitől.

Hangsúlyozta, hogy a felperes maga kezdeményezte a közszolgálati jogviszonyának a megszüntetését, így az okozati összefüggés hiánya miatt az álláskeresői járadék-különbözet, mint vagyoni kár az alperes terhére nem értékelhető.

A felperes csatlakozó fellebbezésében a nem vagyoni kártalanítás összegének 35 000 000 Ft-ra történő felemelését és az alperes ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltségében történő marasztalását kérte azzal, hogy jogi képviselője az általános forgalmi adó alanya.

Csatlakozó fellebbezése indokolásában előadta, hogy mintegy 35 hónapig még a fegyház fokozatnál is szigorúbb körülmények között kellett elviselnie az előzetes letartóztatást. Álláspontja szerint jelen kártalanítási eljárás során nyomatékosan kell értékelni az a tény, hogy becsületes, kifejezetten magas szintű intellektuális hatósági munkát végző orvosként élte az életét és a letartóztatását követően hirtelen olyan környezetbe került, ahol egyetlen egy olyan személy sem volt mellette, akivel legalább részben meg tudva volna értetni magát, aki legalább részben azonos érdeklődési körrel, igényszinttel rendelkezett volna.

A világ azért színes, mert az emberek nem egyformák, sem életvitelük, sem kultúrájuk, sem pedig intelligenciájuk terén, de a szabad életben - a saját lehetőségei szerint - mindenki igyekszik megválasztani a kontaktusait. Neki erre nem volt lehetősége és ez őt

pszichikailag, pszichésen és fizikálisan is teljesen tönkretette. A büntetés-végrehajtási intézetben mindenütt rárakták a „gyilkos-bélyeget” és aszerint is kezelték. Ezt az életben soha többet nem lehet elfelejteni. Senkinek sem kívánja, hogy úgy gyászolja magában az édesapját, hogy mellette a zárkatársai csattintgatva és táncolva rendszeresen magyar mulatós zenét hallgatnak nagy dalolászás közepette.

Fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet vagyoni kártalanítással kapcsolatos rendelkezéseinek a helyes indokai alapján történő helybenhagyását és az alperes másodfokú perkölségében való marasztalását indítványozta.

Az ítélet tábla a fellebbezést és a csatlakozó fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja értelmében tárgyaláson kívül bírálta el, a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése alapján nem érintette az alperest a fellebbezésben nem támadott mértékben marasztaló rendelkezéseit, s a fellebbezést a rendelkező részben **írt** mértékben az alábbi indokolás alapján részben alaposnak, a csatlakozó fellebbezést teljes egészében alaptalannak találta.

A törvényszék a tényállást a jogvita elbírálásához szükséges mértékben kellő alapossággal feltárta, megfelelő terjedelmű és irányú bizonyítási eljárást folytatott le, azonban a tényállásból levont jogi következtetéseivel az ítélet tábla nem értett egyet teljes mértékben.

A Be. 580. §-a (1) bekezdése II/A. pontjának I. fordulata értelmében kártalanítás jár az előzetes letartóztatásért, ha a bíróság a terheltet felmentette.

A Be. 582. §-ának (1) bekezdése alapján a kártalanítás módjára és mértékére a Ptk.-nak a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségére vonatkozó rendelkezéseit a Be.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdésének II. fordulója szerint a kártalanítás az annak alapjául szolgáló felmentő ítélet jogerőre emelkedésével válik esedékessé.

A Ptk. 355. §-ának (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.

Ugyanezen szakasz (4) bekezdése alapján kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A 66/1991. (XII. 21.) AB határozat értelmében a törvényi előfeltételek megléte esetén a jogosult a szabadságelvonással összefüggésben bekövetkezett, kellően bizonyított teljes kára megtérítésére tarthat igényt.

A bírói gyakorlat e tételt tovább finomítva egyrészt arra az álláspontra helyezkedett, hogy külön bizonyításra nem szoruló, a Pp. 163. §-a (1) bekezdésének első mondatában rögzített köztudomású, ezáltal önmagában nem vagyoni kárpótlást megalapozó tény a személyi szabadság hosszabb időtartamú elvonása (avagy korlátozása), a pszichológiai szakirodalomban börtönártalmaknak nevezett negatív hatások (kiszolgáltatottság,

degradáció, dehumanizáció, izoláció, stigmatizáció, hospitalizáció, letartóztatási sokk, inkapacitáció, retribúció, frusztráció) jelentkezése és átélése, továbbá a szabadulást követően a társadalomba visszatérés nehezítettsége. Másrészt hangsúlyozza, hogy a károsult kizárólag a személyi szabadság elvonásával (korlátozásával) okozati összefüggésben keletkezett vagyoni és nem vagyoni kárai megtérítésére tarthat igényt, vagyis nem jár kártalanítás az olyan vagyoni és nem vagyoni hátrányokért, amelyek a terhelttel szemben lefolytatott büntetőeljárás megindításának és lefolytatásának, de nem az előzetes letartóztatásnak a tényével állnak oksági kapcsolatban. (Ezzel kapcsolatos jogi okfejtést tartalmaz a Bírósági Döntések Tárában BDT 2007.1514. szám alatt közzétett eseti döntés.)

Erre tekintettel az alperes a fellebbezésében alappal támadta az első fokú ítélet őt álláskeresői járadék-különbözet megfizetésére kötelező rendelkezését, ugyanis a felperes maga nyilatkozott akként, hogy előzetes letartóztatása megszüntetését követően *„munkára nem jelentkezhetett, mert az első fokú ítélet a bűnösségét megállapította és ki is szabta a szabadságvesztés büntetést, ezért nem is foglalkoztathatták. (...) Úgy gondolta, hogy az lesz a jó megoldás, ha közös megegyezéssel megszüntetik a munkaviszonyát.”* (8. sorszámú jkv. 8. oldal 4-5. bekezdései)

Ebből az a következtetés vonható le, hogy a felperes munkaviszonyának a megszüntetése - s mutatis mutandis az álláskeresői ellátás iránti igényének az előterjesztése - nem az előzetes letartóztatásával, hanem az ellene indított büntetőeljárás tényével, azon belül is a bűnösségét kimondó ítélettel áll okozati összefüggésben, ezért az ítélőtábla az első fokú ítéletnek az alperest álláskeresői járadék-különbözetben marasztaló rendelkezését megváltoztatva a felperes ez iránti igényét - mint az előzetes letartóztatás elrendelésével okozati összefüggésben nem állót - elutasította.

A felek jogorvoslati kérelmeikben alaptalanul sérelmezték ugyanakkor a törvényszék által megállapított nem vagyoni kártalanítás összegét.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában helytállóan vette számba és súlyuknak megfelelően értékelte a felperest ért immateriális hátrányokat, ezt az ítélőtábla pusztán annyival tartja szükségesnek kiegészíteni, hogy a perbeli esetben kiemelt jelentősége van az előzetes letartóztatás kiemelkedően hosszú időtartamának és a vád tárgyát képező bűncselekmény (emberölés büntette) tárgyi súlyának is, ugyanis az ítélkezési gyakorlat szerint a lelki hátrányt nyilvánvalóan befolyásolja, hogy a vádlott az előzetes letartóztatás alapjául megjelölt bűncselekmény miatt mennyi ideig számolhat a fogvatartás fennmaradásával. (Ekként foglalt állást a Kúria jogelődjeként eljáró Legfelsőbb Bíróság a Pfv.III.21.381/2010/4. sorszámú eseti döntésében.)

A nem vagyoni kártalanítás összegszerűsége szempontjából az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperes hivatásként tekintett a munkájára (ezt támasztja alá a felperes lánya, "E" tanú is, aki vallomásában előadta, hogy édesanyja *„nagyon szerette a munkáját, ez volt az egyetlen közösség, amelyhez tartozott, ezt mutatja, hogy a börtönévek alatt is a szakmájához kapcsolódó könyveket kért”* - 18. sorszámú jkv. 14. oldal 2. bekezdése), amelyet a közel három évig terjedő előzetes letartóztatás tartama alatt nyilvánvalóan nem gyakorolhatott (s jelenleg sem gyakorol).

Az ítéletábra az alperes fellebbezésében foglaltakkal kapcsolatban, miszerint a felperesnél kialakult lelki károsodás több tényező eredménye, amelynek meghatározó oka elsősorban a felperes lelki alkata, illetőleg, hogy a felperes izületi gyulladásos megbetegedése, köszvénye és a csökkent csonttömege csak olyan módon hozható összefüggésbe az előzetes letartóztatással, hogy az az igazságügyi orvosszakértő szerint „ki nem zárható” megjegyzi, hogy bár a felperes által hivatkozott betegségek nem az előzetes letartóztatás tartama alatt alakultak ki, ám azok elviselését és következményeit a fogvatartás körülményei mindenképpen nehezítették.

Az igazságügyi pszichológus szakértői vélemény kiemeli továbbá, hogy a felperesnél jelentősnek mondható mértékben az előzetes letartóztatás során elszenvedett hátrányokra is visszavezethetően alakult ki a lelki egészségét érintő károsodás. Tény, hogy a perben kirendelt igazságügyi szakértő(k) megállapításai nem kategorikusak, hanem részben valószínűsítések, részben pedig a valószínűség alacsonyabb fokán állók, azonban a szakértői vélemény egy a bizonyítékok sorában, s a törvényszék az abban foglalt megállapításokat helyesen vetette egybe a felperes személyes nyilatkozataival, a tanúvallomásokban, illetőleg az okirati bizonyítékokban foglaltakkal, s azokból helytállóan állapította meg a felperes ért immateriális hátrányok körét.

Az ítéletábra nem osztotta az alperesi fellebbezésben kifejtett azon álláspontot sem, miszerint a bíróságnak nem feladata annak a mérlegelése, hogy az előzetes letartóztatás körülményei mennyiben térnek el a szabadságvesztés körülményeitől, így a törvényszék jogszabálysértően vonta az immateriális hátrányok körébe az előzetes letartóztatás jellegéből adódó körülményeket.

A törvényszék ugyanis nem az általánosság szintjén vizsgálta az előzetes letartóztatás és a szabadságvesztés-büntetés közötti különbségeket, hanem előbbinek kifejezetten a felperesre gyakorolt hatásait vette górcső alá, s az alperes által említett különbségeket pusztán a felperesnél a személyes szabadsága elvonása miatt jelentkező immateriális hátrányok hátterének a feltárása kapcsán rögzítette.

E körben megjegyzendő, hogy szakirodalmi álláspont szerint *„az előzetes letartóztatottak helyzete, frusztrációs terheltsége sokkal rosszabb, mint az elítélteké. Az ártatlanság véelme miatt ugyan nem tekinthetők bűnösnek és nem tekinthetők elítéltnak, de elhelyezésük mikéntje, mozgásterük korlátozott mivolta mégis a legszigorúbb elítélt-kategória szabályaihoz hasonló. Munka- és szabadidő-eltöltési lehetőségeik korlátozottak, mindezek fokozzák azt a bizonytalanságot, amit az előzetes letartóztatott egyébként is átél. (...) Az előzetes letartóztatás jellegéből adódóan a fogvatartás ideje alatt fokozottan és halmozottan átélt deprivációk (megfosztottság a szabadságtól, az önrendelkezéstől, a biztonságtól, a személyes szociális szerepektől, tevékenységektől, kapcsolatoktól, a javaktól és szolgáltatásoktól, az időbeliségtől, tértől, a jövőképtől) befolyásolják a személyiséget, s amelyek az előzetesen letartóztatottaknál éppúgy következményesen kialakítják a kompenzálás egyéni és szervezeti formáit, mint az elítéltek körében. (...) A deprivációk hatására sokk, állandó feszültség, készenléti állapot, önállóságvesztés, értelmi-érzelmi beszűkülés, alulmotiváltság, szorongás, egészség- és személyiségromlás következhet be.”* (Lebujos Imre: Az előzetesen letartóztatottak pszichés problémái, különös tekintettel a deprivációkra. In: Börtönügyi szemle. 2006. évi 2. szám, 68. és 81. oldalai)

E tényezőknek pedig nyilvánvalóan (rész)oki szerepe van a felperest az előzetes letartóztatás miatt ért immateriális hátrányok kialakulásában.

Az alperes a fellebbezésében úgyszintén alaptalanul sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság által megítélt nem vagyoni kártalanítás mértéke kirívóan eltér a kártalanítási perekben kialakult egységes és következetes ítélkezési gyakorlattól, így az általa példaként említett, a Legfelsőbb Bíróság által hozott Pfv.III.21.381/2010/4. számú eseti döntésben megítélt nem vagyoni kártalanítás mértékétől is, s az nem felel meg sem a mértéktartás, sem az arányosság követelményének.

Az ítéletábra ezzel kapcsolatban megjegyzi, hogy a felperesnek járó nem vagyoni kártalanítás összege körében ugyan kiindulópontul szolgálhatnak a bíróságok hasonló tényállású ügyekben hozott eseti döntései azzal, hogy még ha a személyes szabadság elvonásával avagy korlátozásával járó kényszerintézkedés időtartama azonos is, az eseti döntések felhívása előtt - egyebek mellett - vizsgálandó, hogy azokban a bíróság a káresemény bekövetkezésekor avagy ítélet meghozatalakor ár- és értékviszonyok alapján állapította-e meg a nem vagyoni kártalanítás összegét, továbbá, hogy a felhasználni kívánt eseti döntésben vizsgált káresemény és a perbeli káresemény között mennyi idő telt el, köztudomású tény ugyanis, hogy az ár- és értékviszonyok az évek alatt változnak.

Mindezek rögzítése mellett az ítéletábra nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a nem vagyoni kártalanítás mértéke meghatározásának a legfőbb szempontja mindig a konkrét, individualizált felperes által elszenvedett immateriális sérelem, s annak a felperesre gyakorolt hatása.

Az alperes által a fellebbezésben felhívott eseti döntésében a Legfelsőbb Bíróság a 2011. január 31. napján hozott, Pfv.III.21.381/2010/4. sorszámú ítéletében egy jelentős mennyiségű kábítószerre elkövetett kábítószerrel visszaélés büntettének 2000. március 24. napjától 2003. március 12. napjáig (közel három évig) előzetes letartóztatásban lévő terheltje részére 12 000 000 Ft nem vagyoni kártalanítást és annak a 2006. május 23. napjától járó törvényes mértékű késedelmei kamatait ítélte meg, amely összeg tőkésítve és az azóta eltelt 12 év ár- és értékviszony-változásait is beépítve (azaz a fogyasztói árindex-szel korrigálva) a perbeli első fokú ítélet meghozatalakor, azaz 2013-ban 24 234 081 Ft-nak feleltethető meg, tehát az alperes alaptalanul állította, hogy az első fokú bíróság által megítélt nem vagyoni kártalanítás összege kirívóan magas lenne.

A Legfelsőbb Bíróság a 2012. január 25. napján hozott, Pfv.III.20.428/2011/9. sorszámú ítéletében egy felbujtóként, súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntettének utóbb felmentett, 2001. április 5. napjától 2002. február 19. napjáig (10,5 hónapig) előzetes letartóztatásban lévő terheltje részére 6 000 000 Ft nem vagyoni kártalanítást és annak a 2007. május 14. napjától járó törvényes mértékű késedelmei kamatait ítélte meg, amely összeg tőkésítve és az azóta eltelt 11 év ár- és értékviszony-változásait is beépítve (azaz a fogyasztói árindex-szel korrigálva) a perbeli első fokú ítélet meghozatalakor, azaz 2013-ban 11 514 578 Ft-nak feleltethető meg.

A Fővárosi Ítéltábla a 2012. november 13. napján hozott, 9.Pf.20.747/2012/8. sorszámú ítéletében egy emberölés bűntettének kísérletével gyanúsított, 52 éves, 2007. június 1. napjától 2008. május 31. napjáig (12 hónapig) előzetes letartóztatásban lévő terheltje részére 10 000 000 Ft nem vagyoni kártalanítást és annak a 2009. január 20. napjától járó törvényes mértékű késedelmi kamatait ítélte meg, amely összeg tőkésítve és az azóta eltelt 5 év ár- és értékviszony-változásait is beépítve (azaz a fogyasztói árindex-szel korrigálva) a perbeli első fokú ítélet meghozatalakor, azaz 2013-ban 15 173 128 Ft-nak feleltethető meg.

Az ítéltábla álláspontja szerint tehát - figyelemmel a felperest ért, a törvényszék által helytállóan számba vett és súlyuknak megfelelően értékelt, s az ítéltábla által fentebb kiegészített immateriális hátrányokra - a felperes részére mindösszesen 25 000 000 Ft nem vagyoni kártalanítás megállapítása indokolt, ezért a törvényszék ítéletét e vonatkozásban helybenhagyta.

Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét pedig a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.

Másodfokú perköltségként a fellebbezési-, illetőleg a csatlakozó fellebbezési illeték, továbbá a felek jogi képviseletével kapcsolatban felmerült munkadíj merült fel.

Előbbieket - az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. §-ának (1) bekezdésén és a 46. §-ának (1) bekezdésén alapuló, 1 103 952 Ft fellebbezési-, valamint azt Itv. 46. §-ának (4) bekezdésén alapuló 400 000 Ft csatlakozó fellebbezési illetéket a felperes teljes személyes költségmentessége, s az alperes teljes személyes illetékmentessége okán az Itv. 74. §-ának (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a értelmében - az állam viseli, az alperest pedig - miután a fellebbezése csak 0,7%-os mértékben vezetett eredményre, viszont a csatlakozó fellebbezés elbírálása szempontjából teljes egészében pernyertesnek tekintendő - a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése, s a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) és b) pontjai, valamint ugyanezen szakasz (5) bekezdése és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján - mindösszesen 139 606 Ft másodfokú perköltség felperes részére történő megfizetésére kötelezte.

A teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Debrecen, 2013. július hó 12. napján

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Bakó Pál s.k. bíró, Dr. Pribula László s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő